võib saada, et tema oma võitluse palavuses vististi mitte tarvilikku aega ega rahu ei ole leidnud, oma usulist ilmavaadet lõplikult välja kujundada.

Peale oma silmapaistvama tegevuse koolipõllul ja politikas on J. veel paljudel erialadel töötanud. Ta oli luuletaja, kes saksa klassikuist mõnegi teose eestistas, nagu Schilleri »Mereniglase« ja »Kellalaulu«. Ka luuletas ta eesti algupärandeid, milledest mõned politilise sisuga on väga tüsedad, nagu »Mul lapsepõlves rääkis mu isa silmaveel, kuis Eesti priiuspõlve nad riisund rööviteel«. Ta kirjutas näidendi »Artur ja Anna« (Tartu, 1872), jällegi politiliste vaadete propageerimiseks. Ta oli tegelane seltsides, etendas sõnas ja kirjas põllutööd, kandis hoolt meie omapärase muusika edenemise eest, välja andes meie esimese helilooja Kunileidi (vt.) loodud lauluviise, nagu Koidula sõnadele komponeeritud »Mu isamaa on minu arm« ja Linnutaja (= C. R. J.) »Mul lapsepõlves rääkis«. Vaevalt leidub ühtki ala tolleaegses Eesti rahvuslikus elus, kus J. oma kätt poleks külge pannud. Nii jääb ta püsima ühe suurema kujuna meie ärkamisajal.

C. R. J.-i elulugu (1883); J. Johanson-Pärna, Kuulus Eesti rahva hariduse töötaja C. R. J. (1891); E. Kirj. 1910 (V. Erniţs); M. Martna, C. R. J. (1903); A. Jürgenstein, C. R. J.-i elu ja töö (1925); E. Vesterinen, C. R. J., Eestin kansallisuusliikkeen johtomiehiä (1926); P. Ruubel, Poliitil. ja ühiskondl. voolud Eestis (1920).

A. J.

JAKOBSON, Eduard Magnus, eelmise vend, pildilõikaja ja vaimulik kirjanik, sünd. 24. I 1847 Tormas, õppis Torma klk.-koolis ja Peterburis Stieglitzi kunstikoolis, mille täielikku kursust ei lõpetanud; teotses esiti Peterburis ksülograafina ja asutas siis Riias trükiklišeede valmistamise töökoja. J. on illustreerinud rea venna raamatuid (»Kooli lugemise raamat« 3 jagu, »Helmed«, »Teadus ja seadus põllul« jne.) ja neile klišeed lõiganud; samuti valmistas ta »Sakalale« nimepildi, mida see leht praegugi tarvitab. — Olles pärinud vanemailt usulise meelelaadi astus J. juba nooremas eas baptistikoguduse liikmeks, rändas piibliseltsi ülesandel Volga mail, Kaukasuses ja Siberis, vaimuliku sisuga kirjandust levitades ja lugemisi pidades. Peterburis, Riias ja elu lõpul Tallinnas oli J. baptisti kooskäimistel samuti ettelugejaks ja jutlustajaks. Ta suri Tallinnas a. 1908 (1910 ?). — J.-ilt on ilmunud õpetliku ja vaimuliku sisuga »Laste sõber« (kolm jagu) ja »Siioni sõnumetooja leht« (mitmes jaos), mis kõik rikkalikult kaunistatud ta enda puulõigetega.

J. Johanson-Pärnalt ja mujalt saadud andmed.

M. P.

JAKOBSON, Peeter, kirjanik, sünd. 15. XII 1854 Rakveres, õppis vene kirikukoolis ja luter. vaestekoolis ning pandi selle järel kingsepa juurde õpilaseks; kingsepa-tööd teeb Jakobson kuni 21. elua.-ni, mil ta kroonuteenistusse võetakse; ta võtab allohvitserina Vene-Türgi sõjast osa, teeb kaasa retke üle Balkani 1878. a.; langeb külmatõve ohvriks, saadetakse Tartu ravitsusele ning vabastatakse hädise tervise pärast 1880 kroonuteenistusest. Rakverre tagasi jõudnud, paneb ta oma käsitöölise-elukutse maha ning hakkab kirjanikuks; asutab 1884 Väike-Maarjasse raamatukaupluse ning asub sealt pea Põdrangule vallakirjutajaks; sureb 11. VII 1899 kurgutiisikusse. — Peale algkooli lõpetamist oli J. suure hoolega oma haridust täiendanud, oli õppinud saksa keelt ning mõned salmikud selles keeles kirjutanud. Rakveres õpib J. kohalist eesti seltsielu ning seltskonnategelasi tundma, m. s. Kunderit (vt.), kelle mõjul ta omandab vabameelse ilmavaate ning teeb »Sakalale«, »Valgusele« ning »Oma maale« kaastööd. Rakveres kirjutab ta ja annab trükki »Õilme nupukesed«, luuletused (1882), »P. Jakobsoni Luuletused« (Rakveres, I 1884, II 1885), kirjutab paar algupärast juttu ning näidendi »Koit ja Hämarik«. Väike-Maarja ajajärk ning tutvus luuletaja Jakob Liiviga ja J. Tammega mõjub süvendavalt J.-isse. Ta tõlgib siin Schilleri »Õeluse ja Armastuse« ning toimetab »Ajaloo Eesti alamatele koolidele« eesti keelde, kirjutab näitelaulu »Udumäe kuningas ehk kroonitud voorus« (Tartus, 1888), kurbmängu »Pettuse ohvrid« jne. Peale kõige on J. ise tõlkinud suure valiku oma luuletustest saksa keelde, mis on ilmunud nime all »Die Hirtenflöte aus dem estnischen Blumenthal« (Wesenberg, 1895). — J. on ärkamisaja laulikute andekamaid epigoone; tema lüürika esemeiks on isamaa, emakeele, kodumaa looduse ja muinasaja ülistamine, mille ta sooritab küll sooja südamega, kuid nõrga paatose ja nõrkade isikuelamustega, andudes allegooriaisse ning pseudoklassikasse. J.-i stiil, rütm ja värsitehnika on primitiivne, abitu ja kohmakas. Kui vähenõudlikud olid ajad, näitab asjaolu, et »Udumäe kuningas« Eesti Kirjameeste Seltsi poolt esimese auhinnaga krooniti. Sellel ebaklassilisel teosel on nüüd vahest ainult kirjandus-ajalooline väärtus J.-i enese »Koidu ja Hämariku« kõrval; need olid esimesed näidendid eesti keeles, milledes eesti muinasjutte dramatiseeriti. »Udumäe kuningal« on olnud haruldane menu, ta on olnud laulumänguna kaua aega »Vanemuises« Wieral tõmbenumbriks. Teistel J.-i näidenditel ei ole olnud sarnast menu. Mis puutub »Udumäe kuningasse« kui näidendisse, siis on see nõrgalt üles ehitatud, selles on kogu muinasjuttude

Eesti biograafiline leksikon, 1926-1929, lk. 163